
VEŘEJNÉ SBÍRKY

a jiné možnosti
financování
obnovy památek

MÁME VYBRÁNO

SBORNÍK KONFERENCE 2013

OBSAH

Perspektivy obnovy památkového fondu v novém programovém období Evropské unie 6
Tomáš Chmela, Jana Šmotková, Sdružení místních samospráv České republiky

Místní akční skupiny a jejich pomoc při financování památek 12
Olga Špíková, Národní síť Místních akčních skupin České republiky, o. s.

Prodej schodů na rozhlednu za 400 tisíc korun 16
Jitka Tůmová, Občanské sdružení pod Studencem

Adoptuj si své okno aneb nenechme dál chátrat naši památku 22
Jana Podskalská, Městský úřad Poběžovice

Mecenášský klub Národního divadla 28
Eva Sochorová, Národní divadlo

Jak mít přehled o dárcích s pomocí on-line řešení 32
Aleš Jeník, CRM pro neziskovky, o. s.

PANELOVÉ DISKUSE

I. Úspěšná veřejná sbírka 36
Marie Bohuňovská, Jiří Dobeš, Marie Pfefferová
moderátor: Aleš Kozák

II. Marketing financování památek 40
Jan Böhm, Martin Hnyk, Miloš Šenkýř
moderátorka: Markéta Barošová Lajdová

III. On-line fundraising 44
Lukáš Hejna, Jan Jaros, Petra Joklová, Klára Šplíchalová
moderátor: Jan Böhm

Výsledky soutěže MÁME VYBRÁNO 2013 a fotogalerie 48

ÚVODNÍ SLOVO

Hlavním cílem a smyslem konference MÁME VYBRÁNO je předávání informací z praxe a sdílení zkušeností o financování obnovy památek. Sborník příspěvků jednotlivých přednášejících nabízí pohled na získávání prostředků z různých zdrojů.

Kromě dotací je totiž možné alespoň část financí nacházet u dárců, s pomocí adopcí staveb nebo jejich částí, ale také díky veřejným sbírkám. Zapojení veřejnosti kromě získaných prostředků přináší však o mnoho více, jde o pocit sounáležitosti a o veřejnou kontrolu nad současným i budoucím stavem kulturního dědictví.

Kromě přednášek sborník přibližuje také témata panelových diskusí, které se v rámci konference uskutečnily. V závěru publikace prezentujeme výsledky soutěže veřejných sbírek na památky.

Nechť jsou vám informace dále uvedené inspirací.

Aleš Kozák

ADOPTUJ SI SVÉ OKNO

aneb nenechme dál chátrat naši památku

Jana Podskalská
Městský úřad Poběžovice
foto: Město Poběžovice

Poběžovický hrad a zámek je výraznou dominantou malého pohraničního města Poběžovice. Již z dálky vítá příjíždějící obyvatele tohoto zapadlého, dnes nijak zvláště významného města a láká turisty. Jedná se o významnou architektonickou památku, která mnoho let jen chátrala. V posledních letech se o jeho záchranu snaží místní obyvatelé, uspořádali několik úspěšných akcí, které dokázaly stav památky částečně stabilizovat.

Historie hradu sahá do roku 1470, kdy bylo sídlo Dobrohosta z Ronšperka obehnané mocnými vodními příkopy a hrad Nový Ronšperk se tak stal jedním z nejvýznamnějších českých vodních hradů. Na jeho stavebních i kulturních proměnách se podílelo mnoho významných rodů (Wunschwitzové, Švambergové, Thun-Hohensteinové). Hrad a později zámek Poběžovice ležel na strategicky významné stezce, na takzvané silnici do Bavor – jedné z větví Řezenské obchodní cesty. Historicky nejznámějším je příběh posledních majitelů rodu Coudenhove-Kalergi, kteří zanedbané zámecké sídlo zakoupili roku 1864. Jindřich Coudenhove-Kalergi, rakousko-uherský diplomat, s sebou do Poběžovic přivedl svoji krásnou exotickou manželku Mitsuko Aoyama, vytvořil kosmopolitní a pacifistickou atmosféru vědeckého ducha a zanechal zde silný genius loci, který je cítit v každé chodbě poběžovické památky.

Samotný příběh krásné Japonky a mladého rakousko-uherského diplomata je sám

o sobě obsáhlou kapitolou, již by bylo třeba věnovat samostatný bod programu. Nastíním tedy alespoň to, z čeho čerpáme, čemu věříme a na co sázíme my, kteří jsme se rozhodli nepřehlížet dále nedůstojné podobě a znesvěcujícímu chování k památce tak velkého významu.

Zámek Poběžovice byl v prostředí plném konfliktů, vezmeme-li v potaz nejen stupňující se nacistický tlak a formující se události třicátých let 20. století, multikulturní oázou. Společnice hraběnky Mitsuko pocházela z Uherska, guvernantky dětí z Anglie a Francie, učitelem angličtiny byl muslim, komorníkem hraběte Armén. Častým hostem na zámku byl učený plzeňský rabín. Jindřichova pracovna byla myšlenkovým vesmírem, kde vedle sebe spočinuly busty Ježíše Krista, Buddhy, Platóna, Aristotela aj. V knihovně se nalézaly literární i filozofické skvosty a říká se, že knihovna a její obsah neměly v tehdejších českých zemích obdoby. Zámek Ronšperk byl centrem, kde své místo měly japonské i evropské tradice,

židovské, křesťanské i buddhistické odkazy. Mitsuko a Jindřich přivedli na svět sedm dětí, z nichž veřejnosti nejznámější je druhorozený Richard, který se později stal otcem tzv. myšlenky spojených národů evropských, Panevropy. S jeho myšlenkami souhlasily takové osobnosti jako Otto von Habsburk, Winston Churchill a prezident Edvard Beneš.

Coudenhové se zasloužili nejen o historickou hodnotu poběžovického zámku. Zanechali po sobě i četné stavební úpravy, které tuto památku zařadily ke stavebně velmi zajímavým objektům. Zámek je velmi členitý, nabízí možnost číst z oprýskaných zdí jako z učebnice architektury. Prolínání stavebních slohů, přístaveb a různých plastik působí tak, že se zámku dostává významných komentářů ze strany mnohých odborníků. Dovolte mi citovat PhDr. Miloše Sládka z Památníku národního písemnictví, který při své přednášce uvnitř zámecké kaple posluchačům sdělil: „Poběžovický zámek bude jednou v učebnicích světové architektury. Neměl-li by tam už dávno být.“

Věřím, že jsem alespoň částečně nastínila bohatou historii památky, o jejíž záchranu se snažíme. Hovořím v množném čísle, neboť o důstojnost hradu a zámku se snaží více lidí. V roce 2012 jsme poprvé uspořádali Workcamp pro hrad a zámek Poběžovice. Během této týdenní aktivity se podařilo ze zámku odvézt několik valníků nepořádku – suti, skla, tříděného odpadu, pneumatik a různých materiálů, které zůstaly v útrobách objektu od doby prvních snah o záchranu (v devadesátých letech). Z oken se podařilo odstranit trčící trámy a plachty, další pozůstatky po zmíněných opravách. Ještě bych zmínila, že objekt byl

koncem osmdesátých let 20. století určen k demolici, neboť působení pohraniční stráže a následné rabování uvedlo zámek do stavu, kdy se méně osvěceným osobám zdálo, že nemá šanci na záchranu. Naštěstí se tak nestalo a objekt zůstal zachován, částečně opraven a stabilizován.

Bohužel od těchto snah uplynulo téměř 20 let a zámek se stal místem pro odkládání kovového šrotu, pneumatik, také dřevníkem, a dokonce si lidé v jeho sklepech mohli uchovávat například brambory. Reálným problémem zámku je, kromě toho, že si jej lidé odvykli respektovat, nevěří snahám a nevidí budoucnost, v první řadě jeho fyzický stav. Je zapotřebí opravit střechu, zajistit okna a vyřešit otázku odvodnění. Na nic z toho z dobrovolnického pohledu, jímž jsme se vydali, nebyly prostředky.

Manifestem proti situaci v jaké se památka nachází se stala akce Adoptuj si své okno. Naším cílem nebylo získat vysokou sumu peněz, nýbrž zapojit místní obyvatele, média a samozřejmě i představitele města. A to způsobem, který je bude bavit a jehož výsledek bude – nejlépe hned – vidět a nějaký čas nezmizí z dohledu. Lidé tak mohli „adoptovat“ dřevěné bednění a barvy, zapůjčit si štětce a dle svojí fantazie desky neboli náhradní okna vymalovat. Dobrovolníci obstarali bednění, sami je podle rozměrů oken nařezali a popsali. Lidé si pak už jen mohli přijít vybrat desku (nikdo dopředu nevěděl, v jakém okně bude viset, abychom zamezili dohadům), namíchat barvy a mohli se pustit do práce.

Až v průběhu akce, která se protáhla na téměř roční projekt, se ukázalo, že nápad

nebude lehké realizovat. Téměř každé okno zámku má jiný rozměr, některá byla až dvoumetrová. Manipulace s deskami tedy nebyla nejsnadnější, navíc někteří adoptivní majitelé neměli čas malovat v prostorách zámku a my jsme jim chtěli nabídnout možnost si „okno“ odvézt, museli jsme tedy řešit dopravu. Někdy bylo zapotřebí být k dispozici i do pozdních večerních hodin, abychom stihli vše předat i převzít a zajistit naplnění plánu do vernisáže. Adopce byla zajímavou sondou do života Poběžovic, kdy se do malování zapojili všichni od malých dětí po seniory, náhodní turisté a další lidé nejen z našeho kraje. Velmi si ceníme toho, že se zapojily mladé místní rodiny s dětmi. Například rodiče adoptovali okno pro svoje roční dvojčata (dokonce se nám sešly dvě rodiny s dvojčaty) a svůj úmysl odůvodnili tím, že chtějí, aby děti věděly, odkud pocházejí. Adoptovali i staří lidé, kteří se takto alespoň snažili být u rekonstrukce památky, jež více než 30 let prosí o záchranu.

Zámek na několik měsíců ožil takovým tempem, že bychom si přáli, aby se z tohoto tempa neslevilo. Proces adopce v praxi vypadal tak, že lidé využili vyčištěného prostředí zámku a jeho nejbližší okolí a piknikovou formou si svůj dobrý úmysl užili. Rozložili si deky a klidně celý den až do soumraku tvořili. Okna nabízejí pohádkové i historické motivy, ale hlavně plní funkci obrannou – jak proti povětrnostním podmínkám, tak proti nezvaným návštěvám, se kterými se čas od času potýkáme. Zámku chybělo 39 oken, z nichž většina nemá ani ostění, 35 oken je vymalovaných a ještě 4 čekají na své majitele. V říjnu roku 2012 jsme se všichni sešli při slavnostní vernisáži, kde byla předsta-

vena všechna okna i autoři. A následně počátkem listopadu 2012 byla „okna“ instalována do provizorních ostění.

Vše jsme museli konzultovat s památkáři tak, aby došlo k oboustranné spokojenosti a nenarušení omítek atd. Možu-li shrnout výsledek adopce, musím podotknout, že se podařilo naplnit naše předsevzetí. Rozpoutat diskusi, přivést pozornost místních obyvatel k objektu a představitele města upozornit na problém chybějících oken. Výtěžek z adopce činil 14 400 korun. I přesto, že se objevují názory, že je to nevkusná výzdoba památky, přineslo nám to více dobrého než špatného. Japonské motivy vyskytující se na oknech zajistily potřebnou pozornost ze strany japonských turistů a svým způsobem jejich dojemný vděk za to, že památku hraběnky Mitsuko tímto připomínáme. Také jsme zaznamenali větší zájem o naše záchranné aktivity ze strany německých odborníků, ale zejména lidé v Poběžovicích měli možnost na vlastní kůži zažít, jaké to je pohybovat se v chodbách podobné památky, a dostali šanci se podílet a kdykoliv otevřeně nahlédnout do problémů udržovacích prací. Být v přímém kontaktu s památkou, být součástí našich prvních malých společných kroků k lepší budoucnosti.

Věřím, že zůstaneme-li nohama pevně na zemi, oprostíme se od neuskutečnitelných snových projektů a vymaníme se z nešťastné minulosti památky obyčejným základním způsobem, tedy tím, že si uvědomíme, že památka symbolizující naši historii je budoucím pilířem sociálního, kulturněhistorického a turistického sféry, můžeme památku zachránit. Již za jeden rok se podařilo udělat to, s čím se 15 let

váhalo – udržováním památky ve stavu takovém, aby to za rok nebylo horší. Bez svolení a významné podpory starosty města, dobrovolníků z řad obyvatel Poběžovic i přespolních nadšenců a víry v lepší zítřky bychom to nezvládli.

Zámek se nachází v severovýchodní části města Poběžovice na Domažlicku. Jádrem sídla tvoří dvoupatrové budovy seskupené kolem čtvercového nádvoří. Původně se jednalo o gotický vodní hrad, v dalších obdobích prošel několika přestavbami. V minulém století výrazně chátral a hrozila mu demolice, ale díky iniciativě místních obyvatel se jej podařilo zachránit a zajistit postupnou obnovu.

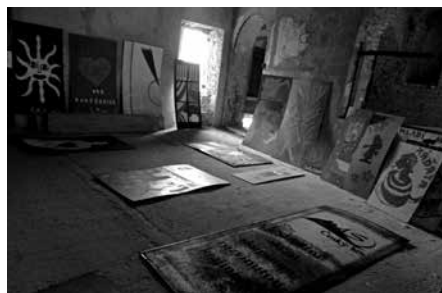
www.pobezovice.cz

ZÁMEK V POBĚŽOVICÍCH

MALOVÁNÍ DESEK V PROSTORÁCH ZÁMKU

DESKY MAJÍ POHÁDKOVÉ I HISTORICKÉ MOTIVY.

RODIČE ADOPTOVALI OKNO PRO SVÉ DĚTI.

HRABĚNKA MITSUKO AOYAMA

DESKY VYPLNILY OKENNÍ OTVORY.

SLAVNOSTNÍ VERNISÁŽ

NA ZÁCHRANĚ ZÁMKU SE PODÍLÍ MÍSTNÍ DOBROVOLNÍCI.

KOMPLETNÍ SBORNÍK

je k dispozici v tištěné
nebo PDF verzi
účastníkům konference
a také členům Klubu
PROPAMÁTKY

Klub PROPAMÁTKY

je otevřený pro jednotlivce,
firmy i neziskové organizace
podporující šíření osvěty
a příkladů dobré praxe v péči
o památky.

klub.propamatky.info

KLUB
PROPAMÁTKY